

บทสนทนา

ส่วนที่สำคัญของบทละครพูดคือบทสนทนา เพราะไม่ว่าผู้ประพันธ์จะเลือกสรรแก่นเรื่องที่ดีแค่ไหน วางโครงเรื่องแสดงแก่นเรื่องอย่างแจ่มแจ้ง และเสนอตัวละครที่มีบทบาทเหมาะสมในการเสนอเรื่องราวทั้งยังมีลักษณะสมจริงเพียงใด แต่ถ้ามักบทสนทนาไม่กระชับ และไม่ใช้สำนวนภาษาที่ผู้ชมหรือผู้อ่านจะเข้าใจความคิดที่ผู้ประพันธ์ประสงค์จะเสนอแล้ว บทละครนั้นย่อมไม่เป็นที่พึงพอใจของผู้ชม และผู้ประพันธ์ก็จะประสบความล้มเหลวในการเสนอความคิดและแนวคิดของตนรวมทั้งในด้านการให้ความเพลิดเพลินแก่ผู้ชมด้วย และโดยเฉพาะถ้ามีผู้ที่มีโอกาสเพียงแต่ได้อ่านบทละครนั้นแต่ไม่มีโอกาสได้ชม ผู้อ่านจะทราบแนวคิด ข้อคิด บุคลิก ลักษณะของตัวละคร และไถ่รับความเพลิดเพลินก็เพียงแต่จากบทสนทนาของตัวละคร เท่านั้น ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าบทสนทนาเป็นหัวใจของบทละครพูด

สำหรับการศึกษาเรื่องสำนวนภาษาของบทสนทนาในบทละครพูดร้อยแก้วภาษาไทยที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์จากจินตนาการของพระองค์ รวม 21 เรื่องนั้น ในชั้นต้นจะพบข้อสังเกตซึ่งแสดงลักษณะทั่วไปของบทสนทนาดังต่อไปนี้ คือ

1. บทสนทนาในตอนต้นฉากมักจะเรียกร้องความสนใจได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นประโยคที่ทำให้ผู้ชมหรือผู้อ่านอยากรู้อีกต่อ ดังตัวอย่างจากเรื่อง น้อย อินทเสน ฉากแรกว่า

หลวงราชภักดี

ยังใจคุณพระ

พระสมาน

ไม่เป็นไร

หลวงราชภักดี

ทำไมครับ¹

- 1/21/2500.

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 6.

แล้วจึงเป็นการโต้ตอบต่อไปซึ่งเป็นไปอย่างทันท่วงทีและไฉไลเมื่อ

2. ถ้าเป็นตัวละครที่มีความรู้ หรือเป็นตัวละครที่พระองค์มีพระราชประสงค์จะอาศัย "ปาก" แสดงความคิดเห็นในเรื่องใด ๆ บทสนทนาของตัวละคร เหล่านั้นมักเป็นบทสนทนาที่ค่อนข้างยาวและมีเหตุผล แต่ถ้าเป็นตัวละครชั้นรอง เช่น คนใช้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจะทรงพระราชนิพนธ์ให้เป็นตัวละครที่มีคำพูดสั้น ๆ ง่าย ๆ สมฐานะของตน แต่คำพูดนั้นก็แสดงความรู้สึกริขิตของตัวละครได้อย่างสมบูรณ์ ดังตัวอย่างตอนหนึ่งจากเรื่อง บวงมาร

- คำฉันท์

ถิก : เอ็งเห็นผู้หญิงคนนั้นไหม

ถม : โก่อฬีก ! ใครนะ?

ถิก : นายใหม่ของเรา

ถม : คายโห่ง !¹

จากคำพูดของถมว่า "โก่อฬีก !" ย่อมแสดงลักษณะท่าทางของแม่สลัดไก่อเป็นอย่างดี และจากการสรุปของถมเมื่อทราบว่ามีหญิงนั้นจะมาเป็นนายคน ว่า "คายโห่ง !" ก็แสดงความคิดของถมที่มีต่อแม่สลัด และบอกให้ผู้ชมหรือผู้อ่านทราบได้ว่าแม่สลัดนั้นเหมาะที่จะเป็นภรรยาของพระพิมลเมธีหรือไม่

3. พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพิถีพิถันในการเลือกถ้อยคำมาใช้ในบทสนทนาให้เหมาะกับฐานะและความรู้ของตัวละคร ดังตัวอย่างจากบทสนทนาสองแห่งในเรื่อง หมิ่นประมาทกาล ตัวละคร 2 ตัว คือ นายบัว ซึ่งเป็นนักของเบา และ หลวงพิทักษ์-ธรรมบุญกิจ ผู้พิพากษาใช้ศัพท์ที่หมายถึงคำราวเหมือนกัน แต่ใช้ศัพท์ต่างกัน และศัพท์ที่ตัวละครทั้ง 2 ตัวใช้ก็เหมาะกับฐานะและความรู้ของตนอย่างยิ่ง คือ

- คำฉันท์

¹ หรืออุชชา [พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว], บวงมาร [ม.ป.ป., ม.ป.ท.], หน้า 81 - 2.

นายบัว

...เฮ้อ อ้ายเรานี้มันขาวบางกอกแท้ ๆ ที่เดียว ออกบ้านนอกเหมือนกะเข้
ขึ้นบก หรือเสื่อว่ายนํ้า ฮะ ฮะ ไปหมิ่นประมาทตำรวจภูธรนี่กว่ามันเหมือน
นายหมาตากรุงเทพฯ ...¹

หลวงพิทักษ์ *

(ลุกขึ้นวิ่งไปที่หน้าต่างและตะโกน) โปลิศ โปลิศ²

4. บทสนทนาในพระราชนิพนธ์บทละครพูดของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
ที่ยังมีส่วนช่วยในการบรรยายสภาพที่ไม่สามารถจัดแสดงให้ผู้ชมทราบได้ เช่น ฉากไฟไหม้
และแม่มดผู้ชมจะไม่เห็นภาพฉากนั้นจริง ๆ แต่ก็สามารถจะเห็นภาพได้จากคำพูดของตัวละคร
ทั้งในคำพูดของตัวละครนั้นยังแทรกความรู้สึกให้คลุมจริงอีกด้วย ดังตัวอย่างจากคำพูดของ
นายบัว ในเรื่อง มหาตมะ ตอนหนึ่งว่า

- การดำเนินเรื่อง

นายบัว

แม่ไว้ย คนแยะจริง คุณเหมือนจะมาหมดเมือง แนะ อ้ายเที่ยงก็ยาก้วย
อ้ายจ้อยควยแะเฮะ เอะ ! ยายซำก็มา เกลี้ยงคพิลิก เห็นหน้าไม่ได้ ทรงอัฐ์เสมอ
เอะ ! นีมีเต็มบ้านถ่านี่ นายเราชอบกลไปเคยอย่างนี้เลย เห็นแก่เคยไ้ทน
ไล้ไม่ให้ใคร ๆ เข้าบ้าน (เยียมชะง็อกออกไปนอกหน้าต่าง พูคเป็นที่เหมือนพูค
กับคนข้างล่าง) จ้อย ! จ้อยไว้ย ! - มาทำไมวะ - อะไรนะ - อ้อ!
ไฟไหม้บ้านจะมาเอาไ้รยบ้านซำถา - คีชีวะ ซำไม่ว่าหรง - ไ้ชีวะอียา
กลัวเลย - วะ อ้ายนี้ เป็นหวงห้องจริงนะ ประเดี้ยวซาจะหาให้ จริง ๆ

---

¹ ศรีอยุธยา [พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว], "หมิ่นประมาทศาล"
บทละครเรื่องหมิ่นประมาทศาล ตบตา ถวยอำนาจ และ หนามยอกเอาหนามบ่ง (พระนคร :
ศุภสภา, 2506), หน้า 10.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 44.

ชีนา ข้าจะหลอกเองทำไม - เออ สะ ๆ สะ ๆ เรียมเรียมเว้ย เรียมเรียม
 1

5. บทสนทนาโดยทั่วไปมักจะเป็นประโยคสั้น ๆ ถึงแม้จะไม่ถูกต้องตามรูปไวยากรณ์
 ก็คือ มีการละเว้นข้อความบางตอนไว้ในฐานที่เข้าใจ แต่ก็ดูเป็นคำพูดในชีวิตจริง ดังตัวอย่าง
 จากตอนหนึ่งของเรื่อง จักรการรับเสด็จ

การไปหา

พระยาศรี

เอาเถอะ ฉันจะบีบกระดกไว้ให้เอง

ทองคำ

อย่าเลยขอรับ คำ - สูง 2

6. บทสนทนาในตอนท้ายเรื่อง พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมักจะทรง
 ไขประโยคสั้น ๆ แต่มีใจความลึกซึ้ง ทั้งมีการแสดงท่าประกอบของตัวละครช่วยในการเสริม
 น้ำหนักให้เป็นที่น่าสนใจยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างจากเรื่อง น้อย อินทเสน และ เรื่อง ดาไล้
 คือ

การไปรับ

อินทเสน

แม่ว่าไล้ หลอนตั้งใจจะไปกับฉันจริง ๆ เทียวตา

1 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, มหาดมะ (พระนคร : โรงพิมพ์จักรวรรดิ,
 ม.ป.ป.), หน้า 139.

2 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, จักรการรับเสด็จ [ม.ป.ท., ม.ป.ป.],
 หน้า 3.

แม่มาไลย

ยังจะสงไสยอะไรอีกละ

อินทเสน

(เข้าไปจับมือแม่มาไลย) ไม่สงไสยอีกเลย
เป็นแต่ปลื้มเหลือที่จะปลื้มเท่านั้น

แม่มาไลย

ฉันก็เหมือนกัน

(สองคนยืนนิ่งคู่กันอยู่ครู่หนึ่ง แล้วพากันเดินไปทางขวาฯ)

จบเรื่อง ¹

หลวงไพรัช

(จับข้อมือสำอองไว้) ฉันไม่ให้ไป ฉันจับหลอนไค้แล้ว
ฉันจะปล่อยให้หลอนหลุดไปอีกไม่ได้. (กอด) ถ้าฉันยังมีแรงอยู่คราใด
ก็จะบีคั้นหลอนไว้ให้มันตราบนั่น

สำออง

คิดนับอกหรือว่าดิฉันอยากจะหนี

(หลวงไพรัชแลดูศาสำอองครู่ 1 แล้วจับ.)

ปิดม่าน ²

¹ พระชรรค์เพชร [พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว], นอบ อินทเสน (พิมพ์ครั้งที่ 2; พระนคร : โรงพิมพ์อักษรนิติ, ม.ป.ป.), หน้า 162 - 3.

² ศรีอยุธยา [พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว], หาโล่ห์ (พิมพ์ครั้งที่ 2; ม.ป.ท., 2457), หน้า 163.

นอกจากลักษณะที่ปรากฏอยู่ทั่วไป ในบทสนทนาของพระราชนิพนธ์ละครพูด กิ่งที่ยกมา กล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีสิ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับบทสนทนาในพระราชนิพนธ์ละครพูดอีก

3 ประการ คือ

1. ส่วนวนเปรียบเทียบ

การใส่ภาษา

2. คำและสำนวนที่แตกต่างจากภาษาปัจจุบัน

การใส่ภาษา

3. ส่วนวนที่คล้ายสำนวนภาษาต่างประเทศ

เหตุผลที่ผู้เขียนศึกษาบทสนทนาของพระราชนิพนธ์ละครพูดในแนวต่าง ๆ 3 แนว ดังกล่าวข้างต้น คือ ในพระราชนิพนธ์ละครพูดจะมีสำนวนเปรียบเทียบอยู่มาก และจัดเป็นข้อดีเพราะนอกจากจะทำให้เกิดความเข้าใจแจ่มแจ้ง และลึกซึ้งจากการยกอุทาหรณ์เปรียบเทียบแล้ว หลายสำนวนก็มีความไพเราะประทับใจอยู่มาก และยังมีหลายสำนวนที่เป็นที่นิยมเอ่ยอ้างกันอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้น จึงเป็นเรื่องที่น่าจะรวบรวมสำนวนเปรียบเทียบเหล่านั้นไว้พร้อมทั้งศึกษาวรรณคดีพระมวงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงนิพนธ์เปรียบเทียบในเรื่องใดบางทรงเปรียบเทียบกับอะไร ทั้งทำให้เกิดความเข้าใจและความไพเราะขึ้นหรือไม่

สำหรับเหตุผลที่ผู้เขียนศึกษาเรื่องคำและสำนวนที่แตกต่างจากภาษาปัจจุบัน และสำนวนที่คล้ายภาษาต่างประเทศนั้น เนื่องจากมีคณบดีใหม่ที่ชมการแสดงหรืออ่านพระราชนิพนธ์ละครพูดแล้ว มีรายงานว่ามียุคสนทนาบางประโยคฟังคล้าย ความที่ "ซัดหู" นั้นย่อมเกิดแต่การที่ถ้อยคำสำนวนในบทสนทนาเป็นสิ่งที่ต่างสมัย ผู้เขียนจึงใคร่จะรวบรวมคำและสำนวนที่แตกต่างจากภาษาปัจจุบันเพื่อประโยชน์ในการศึกษาว่า คำและสำนวนที่เราใช้กันอยู่ในสมัยนี้แตกต่างจากรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมากน้อยเพียงใด อนึ่ง พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชนิพนธ์ละครพูดทั้งในคำที่เกิดจากจินตนาการของพระองค์เอง และจากการทรงแปลและแปลงจากของต่างประเทศ อีกทั้งพระองค์ได้ทรงศึกษาอยู่ในต่างประเทศเป็นเวลานาน จึงมีสำนวนบางประโยคที่คล้ายสำนวนภาษาต่างประเทศ ผู้เขียนจึงรวบรวมประโยคเหล่านั้นไว้แล้วอาจจะเป็นประโยชน์ในการเทียบเคียงกับภาษาไทยในปัจจุบัน ซึ่งก็มีรูปประโยคที่คล้ายสำนวนภาษาต่างประเทศปนอยู่มาก

รายละเอียดเรื่องสำนวนเปรียบเทียบ คำและสำนวนที่แตกต่างจากภาษามอญโบราณ และสำนวนที่คล้ายภาษาต่างประเทศมีดังต่อไปนี้ คือ ¹

สำนวนเปรียบเทียบ

คำที่แสดงความเปรียบเทียบในพระราชนิพนธ์มหัศจรรย์ คือ ราวกับ เหนือกับ เหมือนกับ เสมอกับ เปรียบ เป็น เหมือน เปรียบเหมือน เป็นเหมือน อย่าง ยิ่งกว่า เค้า กล้าย ๆ ปาน ๆ เสมอ

สำนวนเปรียบเทียบในพระราชนิพนธ์มหัศจรรย์ 21 เรื่อง แยกตามประเภทของ สิ่งที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้เปรียบเทียบ ² มีดังต่อไปนี้ ก็

เปรียบเทียบกับสัตว์

- กุณลี, มันเลยเวลาเสียแล้ว คิดมันจะอยู่กับสัตว์เคี้ยวหญ้าที่เรียกตัวว่าเป็นตัวคิดนั้น ไม่ใ้ใ้ใ้ใ้ใ้ใ้... (กตแตก หน้า 43)

¹ ในการรวบรวมถ้อยคำสำนวนต่าง ๆ ผู้เขียนระบุแหล่งที่พบถ้อยคำหรือสำนวนไว้ใน เครื่องหมายวงเล็บท้ายถ้อยคำหรือสำนวนนั้น ๆ ส่วนเล่มหนังสือที่ใช้ในการศึกษาปรากฏอยู่ใน บรรณานุกรม

² ในการเรียบเรียงบางสำนวนผู้เขียนไม่ได้แยกออกตามประเภทของสิ่งที่พระบาทสมเด็จระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้เปรียบเทียบอย่างเด็ดขาด ทั้งนี้เพราะสำนวนนั้น ๆ เป็นสำนวนที่ใ้ใ้ใ้ใ้ใ้ใ้ การแยกจากกันย่อมทำให้บทสนทนาไม่สมบูรณ์ และขาดความไพเราะไปจากที่ปรากฏอยู่ในพระราชนิพนธ์มหัศจรรย์ หรือเนื่องจากในบทสนทนาบางบทมีการ เปรียบเทียบกับหลายสิ่ง หากจะแยกออกจากกันอย่างเด็ดขาด ย่อมทำให้บทสนทนาไม่สมบูรณ์

- กุญแจอย่าเข้าใจผิด คิดฉันมิได้มีความปรารถนาเลยจนขณะจิตเดียวที่จะถอยหลัง, แต่เป็นกรรมคาถาฉันเป็นผู้หญิง, ก็ต้องมีความกลัวไปเล่นนั่นเอง เปรียบเหมือนเห็นสัตว์ที่เกลียดและกลัว คิดแต่เอาตัวรอดให้ได้เท่านั้น, ถึงแกยอมเป็นลงมาทางหน้าผาชั้น, แกกรันเป็นลงมาพันสัตว์ร้ายนั้นแล้ว, มองลงไปข้างล่างก็ใจหวิวเสียวไส้, กรันมองขึ้นไปข้างบนก็เห็นหน้าผาชั้น ไม่มีทางปีนกลับขึ้นไปบนพื้นเดิมอีก คุณพี่เข้าใจความรู้สึกเร่นี้ไหม (กลแตก หน้า 50)
- อนิจจัง อนิจจา คุไปก็คล้ายหมา พอขายไปแล้วเหลือที่จะอยู่ได้ (ขนมสมกับน้ำยา หน้า 10)
- [พวกยิว] คอยแค้นทางโน้นแค้นทางนี้ พวกเราชาวคอโรเนียนี้เหมือนควาย คอยแค้นหมาให้ยิวเสียมเขา แลวกก็ชนกันเองเบ้ง ๆ จนเจ็บตายไปด้วยกันทั้งสองฝ่าย เมื่อพวกเราควายฆ่าชนกันเองนอนลงไปแล้ว พ่อเจ้าประคุณยิวก็ออกมาจัดการ ถลกหนังแล้วเนื้อมายเราทั้งเขาทั้งหนังทั้งเปื้อน กวาดเอาเงินลงถุงของมันที่เต็มจนจวนจะปริแล้วและเต้านั้นยังไม่พอ เซโนเบีย¹ ยังจะอยากฆ่าคนเลี้ยงควาย² เสียอีก เพื่้อ้ายยิวจะไล่ตอนควายออกจากคอกงาย ๆ (ฉวยอำนาจ หน้า 205)
- ฉันทะรักหลอนเสียเหลือเกิน จนชั้นเห็นแมลงวันตัวเดียวเกาะที่แก้มหลอน ลันยังหึงอ้ายแมลงวันนั้นเลย (นอย อินทเสน หน้า 122)
- กลิ่นไม่รับว่าส้มตัว คิดฉันได้บอกแก่คุณแล้ว ว่าคิดฉันคล้ายสัตว์ป่าบางอย่าง, ซึ่งถ้าเขาเข้าชังก์ต้องโดนซีกรงเจ็บเปล่าเท่านั้น, อย่างไร ๆ ก็ไม่รู้สึกคุณกับการอยู่ในกรงได้, ถึงอยู่ป่าจะอดอยาก และมีสัตว์ร้ายคอยขบกัดอยู่ไม่เว้นวัน, ก็ยังรู้สึกสบายกว่าอยู่ในกรง (บวงมาร หน้า 98)

¹ เลขานุการแห่ง "คณะภุชาศิคคอโรเนีย."

² พระเจ้าแผ่นดิน.

- เกษมแต่ผู้ชายที่เขาเลี้ยงคินไว้เหมือนเลี้ยงม้าดาสดัอะไรตัวหนึ่ง พอเขาจึกเมื่อไร ก็ไล่ไปเท่านั้น (พอกไม้ขาว หน้า 31)
- กนทีเขาเลี้ยงหมาไว้อย่างคิบคิ ให้อินอยู่อย่างดี แล้วหมานั้นมักลัดขิกเอามือเจ้าของ เจ้าของเขาจะเมตตาไหม (พอกไม้ขาว หน้า 37)
- ทิพย์เพชรถามว่า นึกว่าเขาเป็นนกดาเป็นม้าดาอะไร จึงเอาข้าวเปลือกมาให้กิน (ไม้โกรธ หน้า 16)
- ทิพย์เพชรหัวเราะแล้วตอบว่า "โกรธอย่างไรได้ โกรธคนอย่างคุณต่อ โกรธหมา เสียดีกว่า" (ไม้โกรธ หน้า 17)
- คาว [ของผู้นับราชการกองพล] ไปนคล้าย ๆ ปลาเงินปลาทอง จมูกเป็นรูปเกือก บุคคะเมริกัน ปากกลางหอยกลาย ๆ ช่าง แขนยาวปาน ๆ หนุมาก (เสียดสะ หน้า 19)
- อะไรจะยกให้กันง่าย ๆ รวากับเบ็ดกับไถถนั้นได้หรือ (เสียดสะ หน้า 23)
- คินคองขอโทษคุณพระในการที่มานั่งเป็นคุ่นเป็นเต่าอยู่ในสโมสรของคุณพระ (เสียดสะ หน้า 69)
- ส่วนผมเห็นว่าถ้าผมไม่ทำเช่นที่ผมทำมาแล้ว ผมก็เลยยิ่งกว่าสัตว์เดรัจฉาน คุณพระเป็นผู้นับคุณต่อผมยิ่งกว่าบิดาบังเกิดเกล้า (เสียดสะ หน้า 123)
- คุณพระคอมหลอนอยู่ราวกับแมลงภู่ (หนังสือ หน้า 47)
- เขาว่า ๆ เลี้ยงพอกกับแม่ไว้เหมือนเลี้ยงลิง, ชายหน้าวันละห้าเบี้ย. บางทีก็จะเป็นจริง เอนนั้นได้. แต่พอกก็เสียใจเหมือนกัน, นึกกายบ้างเหมือนกันที่ได้เห็นเป็นลูกเขย (ถนายนำภคหน้า หน้า 85)
- กนชนิคนั้นไว้ใจยากอยู่น้อย ปีพลิกแพลงเปลี่ยนราติของมันได้ง่ายนัก เขาพวกไทยเป็นไทย เขาพวกฝ่ายโนนก็เป็นไปอีกอย่างหนึ่งทีเดียว ถ้าเมื่อจะเป็นอะไรก็เป็นเสียอย่างหนึ่งก้อยยั้งตัว เมื่ออยากจะเป็นเจ๊กก็เป็นไป นี้ไม่แน่ว่าเป็นอะไร เป็นก้างกาวอย่างไรอยู่ คบยาก (หัวใจนักรบ หน้า 91)

- ที่คุณาประพาศเป็นแมลงเม่าตอมลูกสาวผมอยู่เช่นนี้ เพื่อประสงค์อะไร (หัวใจนักบวช หน้า 19)
- กบอย่างแกไม่มีอำนาจอันชอบธรรมแม้แต่จะป้องกันชาติของแก แกเท่ากับไม่ใช่คน แกเหมือนปลีสัตว์ตัวหนึ่งเท่านั้น (หัวใจนักบวช หน้า 64)
- ทั้งแต่คุณเจลาเดินเข้ามาจนกระทั่งลุกออกไป ในยตาขุนจางงไม่ได้คู่อื่น เองอยู่แห่งเดียว ตาตั้งเป้ง รวากับแมวจ้องหนู (ทาโลห์ หน้า 28)
- การที่แรงจะตีกว่าสภระปรกนะ คุณมันจะอย่างไร ๆ อยู่กระมัง (ทาโลห์ หน้า 131)
- คุณหลวงนี่ชอบกลจริง ๆ, ชอบผัดขางตคน้ำมันด้วย (ทาโลห์ หน้า 147)
- ถิ่นใดไปสู่ขอตกแต่งกับแม่เจลาออกหน้าออกตาแล้ว, เป็นหน้าที่ของฉันทที่จะต้องบำรุงรักษา น้ำใจแม่เจลายิ่งกว่าผู้อื่น ถ้าฉันไม่ทำเช่นนั้น ฉันก็เสมอสัตว์เดียรฉาน (ทาโลห์ หน้า 147)
- อ้ายเรานี้มันชาวบางกอกแท้ ๆ ที่เดียว ออกบ้านนอกเหมือนตะเข้ขึ้นบก หรือเสื่อวายน้ำ (หมิ่นประมาทศาล หน้า 10)

เปรียบเทียบกับยักษ์

- แม่การาหลอนพูดเช่นนี้ทำให้ฉันรู้สึกราวกับมียักษ์มาจับหัวใจฉัน บีบคั้นให้ได้รับความเจ็บปวดจนแทบจะทนไม่ได้.... ฉันไม่อยากจะให้มีลหิมมาห้องพานที่หลอนแม่แคบอบ, เพราะฉันทก็คิดว่าต่อไปเราควรจะพบกันที่น้อยที่สุดจะดีกว่า
- คุณผู้พูดเช่นนี้เท่ากับวางบทประหารชีวิตฉันทที่เดียว เพราะถ้าไม่ให้โดยยโสเห็นคุณพี่บางแล้ว ก็เท่ากับห้ามไม่ให้เห็นเดือนเห็นตะวันอีกต่อไป... (กลแตก หน้า 38)
- ถ้าไม่ใช่กบในใจยักษ์ใจมารแล้วละก็จะประพาศกับเมียได้อย่างนั้นริเจ้าคะ (ตมายนำบอหน้า หน้า 154)
- อีนี่ก็จำเพาะจะมาส้าออยเวลานี้ละก็ ลูกเต้าเขาตายข้างใจชั่วราวกับยักษ์ กบมาร (หัวใจนักบวช หน้า 52)

- แกะสีกายตัวอสุรบั๊กซ์ จะมากินกับคนไทยหรือ (หัวใจเกรบ หน้า 61)

เปรียบเทียบกับเครื่องพันธนาการ สิ่งผูกมัด

- การมีภรรยาไม่ถูกใจเหมือนมีครวนไสชา (ขนมสมกับน้ำยา หน้า 1 - 2)
- ความรักเป็นเครื่องจองจำแน่นยิ่งกว่าโซ่ตรวนใด ๆ ทั้งสิ้น ถ้าสิ้นรักแล้ว ถึงจะอามโซ่ ชังห้องไว้ผูกมัดก็ทิ้งหนีไปมีคู่จนได้ (ขนมสมกับน้ำยา หน้า 16)
- เมียซึ่งจะเป็นลูกตุ้มดวงมณีไปจนตลอด (หมายน้ำบอหน้า หน้า 55)
- ถ้าถูกสาวของแกเฒ่ามาเป็นครวนไสชาฉันอยู่เสียก่อนละก็ ฉันอาจจะได้เป็นหลานเขย เจ้าคุณประคิษฐ์, และจะได้เมียมั่งมีด้วย (หมายน้ำบอหน้า หน้า 87)
- ความรักมัดเราไว้มันยิ่งกว่าสารภีกรรมกรรมมัดทาสอีก (หมายน้ำบอหน้า หน้า 96)

เปรียบเทียบกับศาสนา เครื่องราง

- กูไต่บีนว่ามึงไม่เกยหัวบุญสุนทานเลย นอกจากที่มึงคิดเห็นว่าจะเป็นประโยชน์แก่ตัวมึง เรายาวามึงนะมีแต่ปิดทองนาพระเท่านั้น (มหาตมะ หน้า 65)
- เดินไปไหนก็ต้องระวังตัวเคร่งแต่เป็นพระบวชใหม่ ๆ เทียว (มหาตมะ หน้า 84)
- ความเมตตาของหล่อนจะเป็นเหมือนเครื่องรางป้องกันอันตรายทั้งสิ้น (เสียดสะ หน้า 71)

เปรียบเทียบกับส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย

- เมื่อกรมของคุณพระออกจากกรุงเทพฯ แล้ว, คิฉันรู้สึกเท่ากับใครปลิดเอาหัวใจคิฉันไป, (เสียดสะ หน้า 120)
- ถ้าเรายึดสะพานนี้ไว้ได้ละก็เทียบเท่ากับยึดจุกฆ่าศึกที่เคียว (หัวใจเกรบ หน้า 83)
- กิฉันชอบการสมาคมในฝูงคนเสียจริง ๆ จนเป็นของเข้าเลือดเสียแล้ว (บวงมาร หน้า 97)

เปรียบเทียบกับปลา และเครื่องใช้ในการจับปลา

- ถิ่นมจัดการในวันนั้น เป็นเหมือนทำโพงพางไว้ให้ปลาเข้ารอด (โพงพาง หน้า 41)
- ปลาไม่ได้อินกัน เสียแรงไปตั้งตกเสียจนเมื่อย เอาเหยื่อไปกินเปล่า ๆ เบ็ดไม่ติดเลย ก็ทำไมคุณพระไม่พยายามให้สิ้นเชิงล่ะครับ เมื่อเบ็ดมันไม่ได้ก็ควรจะใช้เหยื่อ แต่ไม่ได้ก็ไร้อวน อวนไม่ได้ก็ใช้โพงพาง... (น้อย อินทเสน หน้า 6)
- บ้านเกือบไม่พอรับแขก ทั้งเจ้านาย ทั้งขุนนาง ทั้งพ่อค้า พวกกันไปตั้งนั้น เบียดกันคลั่ง ๆ ราวกับปลาซาติน (น้อย อินทเสน หน้า 32)

เปรียบเทียบกับทาง

- คุณเป็นคนแรกที่ใจจูงคิดนี้ให้เกินทางลง (พอกไม่ขาว หน้า 20)
- ถ้ามลละลายเสียแล้วก็เท่ากับถูกตัดหนทางที่จะดำเนินขึ้นสูงได้ต่อไป (หมายน้ำมอหน้า หน้า 62)
- ฉันเห็นว่าหลอนเป็นคนทีหลงเดินไปในทางผิดครั้งหนึ่งเท่านั้น, แต่ฉันจะเป็นผู้จูงมือหลอนไปในทางที่ถูกต่อไป (หาโล่ห์ หน้า 161)

เปรียบเทียบกับกำแพง ร้ว ป้อม

- พระองค์ได้ทรงพยายามนานนักกว่านี้แล้วที่จะข้ามอุปสรรคต่าง ๆ แต่จะทรงหันไปทางใด ก็ประสบแต่กำแพงซึ่งเรียกว่า พระกรรมบุญการปกครอง ซึ่งมอบอำนาจโดยมากไว้ในมือแห่งคณะเสนาบดี (อุบายอำนาจ หน้า 235)
- แม่แก่จีนที่เขาเป็นคนต่างภาษา เขาก็ยังรู้จักคิดถึงพระมหากษัตริย์ของพระเจ้าแผ่นดินที่ประทานความร่มเย็นให้เขา เขาแสดงความเต็มใจที่จะช่วยเขาเรียราย ก็เฝ้ากับเขาช่วยท้าวบ้านให้คนไทย (มหาตมะ หน้า 56)

เปรียบเทียบกับอาวุธ

- [การที่แม่สาวออกไปค้าแม่เจลาอยู่ประจำจนคนว่าเป็นเมียขุนจ่าจน ๆ นั้น] เปรียบกับเอาอาวุธไปยื่นให้เขาใช้ประท้วงตัวของหลอนเองแท้ ๆ ที่เดียว (หาโล่ หน้า 121)
- หลอนคิดหาโล่ให้ขุนจ่าจน แต่ขุนจ่าจนเขาพบเมียเขาเอง, ไม่ได้อาศัยหลอนเช่นเพราะเหตุ (หาโล่ หน้า 148)

เปรียบเทียบกับธง

- พระราชาเปรียบเหมือนธงชัยของชาติ (จวนอำนาจ หน้า 201)
- กองทัพใดไร้ธงชัย ทหารในกองทัพนั้นย่อมจะมีขวัญไม่สู้ดี และเมื่อเข้าสนามการสู้ศึกว่ามีธงชัยไปในกองทัพ ถึงแม้อธงชัยนั้นจะมีไคอยู่ในแนวหน้า ทหารก็มีขวัญดีเพราะมีใจยึดมั่นอยู่ที่ธงชัย....พระเจ้าแผ่นดินเหมือนธงชัยของชาติ ชาติใดมีพระเจ้าแผ่นดินก็ถือว่ามีความดีสำหรับเป็นศูนย์แห่งความภักดี (จวนอำนาจ หน้า 219)

เปรียบเทียบกับการสู้ศึก

- การหาคุกกี้เหมือนการสู้ศึก, คือคนที่สู้จริงต้องสงวนถักดี, ต้องไม่ใช่ดูบายหรือเอาเปรียบอย่างที่ตนเองจะตองรู้ดีกละอายใจ (เสียดสะ หน้า 30)
- แมยอคเซสตีคของพี : พี่ขอล้อมหลอนไว้ในค่ายความรักของพี่จนชีวิตหาไม่ (นายน้าบอหน้า หน้า 101)

เปรียบเทียบกับคนประเภทต่าง ๆ

- จริงละ คุณแม่, ก็ฉันมีความเสียใจที่เข้าใจผิดอย่างมากมาย, มัวผ่านไปเหมือนกับคนบ้า, นี่จะมารู้สึกตัวเดี๋ยวนี้เอง (เสียดสะ หน้า 35)
- หน้าตาเหมือนคนเขาจะเอาไปเข้าคุก (หาโล่ หน้า 80)

เปรียบเทียบกับการเกิด - การตาย - ชีวิต

- คิดค้นไก่ออกอยู่กับกบเหมือนได้เกิดใหม่ คุณหลวงอย่าฆ่าคิดค้นเสียโดยประจวบที่แก้วแก้วเช่นนี้ (พอกไม้ขาว หน้า 40)
- ในโลกนี้ฉันไม่เคยรักใครเท่าแม่บ่อยเลย หลอนเป็นชีวิตของฉัน (หนังสือ หน้า 56)

เปรียบเทียบกับสิ่งที่มีค่า

- ผมไม่พอใจที่จะหาเมียสะสมไว้มาก ๆ อย่างสะสมเครื่องลายคราม หรือเครื่องมุกด์ เครื่องถม (เสียดสะ หน้า 21)
- คิดค้นรู้สึกเป็นคนมั่งมีที่สุดในโลก ... เพราะความรักจริงใจของชายเช่นคุณเป็นของมีราคายิ่งกว่าสมบัติใด ๆ ในโลก (หาโล่ห์ หน้า 161)

เปรียบเทียบกับดวงอาทิตย์ ดวงดาว

- ขอพระองค์เป็นเซสาร์¹ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย จงทรงนำข้าพเจ้าทั้งหลายบ่าราบเสียนหนามแค้นคืนให้สูญสิ้นไปโดยพลัน เหมือนดวงพระสุริยันบ่าราบความมีคมนอนันการแห่งโลกได้โดยพลันเมื่อยามอุทัยฉะนั้นเถิด (ถวายอำนาจ หน้า 251)
- ทุกขณะจิต ฉันคงจะมองเห็นดวงหน้าอันงามของหลอนลอยอยู่เหมือนดวงดาวบนฟ้าที่สวยเยี่ยม (หนังสือ หน้า 62)

เปรียบเทียบกับเทพเจ้า นางฟ้า

- กุณินกว่าคิดค้นเป็นนารายณ์สี่กรหรือ (จัดการรับเสด็จ หน้า 10)
- ในเวลานั้นเป็นเวลาครั้งแรก ๆ ได้คิดค้นไปใหม่ ๆ กำลังหลง เห็นคิดค้นเป็นนางฟ้าตกมาจากสวรรค์ใหม่ ๆ (พอกไม้ขาว หน้า 8)

¹ จอมทัพและเอกอัครมหนายก.

เปรียบเทียบกับพืช

- มิ่งโคทำกับเพื่อนมนุษย์ไว้อย่างไร เขาก็ทำกับมิ่งอย่างนั้น เป็นการแลกเปลี่ยนกัน ซึ่งเป็นธรรมดา ถ้าแมวมิ่งโคกระทำดีและมีไมตรีจิตต่อเพื่อนมนุษย์แล้ว เขาก็คงจะกระทำดีมีไมตรีจิตกับมิ่ง ก็เมื่อมิ่งโคปลูกหญ้าคาไว้แล้ว มิ่งจะไถ่กรรมเขาขึ้นมาอย่างไรก็ได้ ปลูกหญ้าคาก็มีแคหญ้าคา ปลูกเขาจึงจะได้เขา (มหาทมะ หน้า 115)
- คนเช่นขุนจวนงั้น เปรียบเหมือนคนที่ได้เคยกินเข้าละมุนละไม¹ อยู่แล้ว จะกลับไปชอบกินเข้าดิบ² มากกว่าไม่มีกรรมนิยมเลย (หาโลห หน้า 43)

เปรียบเทียบกับเชื้อโรค - ความเจ็บป่วย

- การแก้ไขความชั่วร้ายในแผ่นดินก็เปรียบเหมือนการแก้ไขโรคร้ายในร่างกาย ก็ที่เราองเลื้อยกยาให้ดี และต้องกินยานั้นให้เหมาะสมจึงจะเป็นผลดีจริง ถ้าเราเลือกให้ยาแรงเกินไป ก็อาจจะกลับให้โทษมากกว่าให้คุณ เช่น ยาระบาย ถ้าเรากินมากเกินไป อาจจะทำให้เราเลยเจ็บมากหรือถึงแก่ความตายได้ ยาระบายแรง ๆ ย่อมมีคุณในส่วนที่ขับของอันบูดเสียออกจากลำไส้ของเราจริงๆ แต่มีโทษในส่วนทำให้ร่างกายของเราอ่อนเพลียไปชั่วคราว จนไม่มีกำลังพอที่จะต่อสู้เชื้อโรค อันอาจเข้าสู่ร่างกายของเราจากภายนอก และถ้าโรคที่มาใหม่ นั้นกำเริบขึ้นก็อาจให้ผลร้ายที่สุดได้ สหายทั้งหลาย พวกเศรษฐีเปรียบเหมือนของไม่ดีที่มีอยู่ภายในร่างกายของเรา ซึ่งทำให้ชาวเรามีอาการระส่ำระสายอยู่ พวกอำมาตย์ทุจริตเปรียบเหมือนแพทย์และคนพยาบาลที่นึกถึงค่ากำนัลมากกว่านึกถึงคนไข้ เมื่อเราหวังและไว้วางใจในพวกแพทย์ไม่ได้แล้ว เราก็ควรที่จะคิดหาแพทย์ใหม่ และวิธีกำจัดโรคให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นมาแล้ว แต่อย่าลืมนะ สหายทั้งหลายว่ามีเชื้อโรคที่กอดอยู่เสมอ

¹ หญิงที่มีอายุที่รู้จักปรนนิบัติและเอาใจ.

² หญิงสาววัยรุ่น.

เพื่อหาโอกาสเข้าสู่ร่างกายของเรา กล่าวคือ ลัทธินิยมเซวีก พวกบอลเซวีกเปรียบ
 ตัวเชื้อโรคซึ่งเที่ยวพ่นพิษอยู่ทั่วไป ถ้าเชื้อโรคนี้เข้าสู่ร่างกายแห่งชาติเราได้แล้ว
 เมื่อใด ข้าพเจ้าผู้หนึ่งเชื่อมั่นว่าเมื่อนั้นชาติเราจะป่วยหนักยิ่งกว่าบัดนี้ ...
 (อุบายอำนาจ หน้า 215)

เปรียบเทียบกับกัญชง

- สิ้นเพิ่มราวกับผีเข้า ("เจ้าข้า, สรวัดะ" หน้า 27)

เปรียบเทียบกับนรก

- แก่ไหน ๆ จะลากเอาผมไปลงนรกด้วยเรื่องนี้แล้ว (หมายนำบอหน้า หน้า 62)

เปรียบเทียบกับตัวละครในนิทาน

- การที่ถูกจะขึ้นบันเป็นศรีษณูชัยอยู่ไม่ใช่ ๆ เจนนัน คิฉันไม่เห็นสมควรแก่เกียรติทหาร
 เลย (หมายนำบอหน้า หน้า 108)

เปรียบเทียบกับชนต่างชาติ

- หยุค ! นีอะโรมาแดงฤทธิเป็นอายอันเจนนัน (หมายนำบอหน้า หน้า 45)

เปรียบเทียบกับรูปภาพ

- ผู้หญิงที่มีอายุน้อย กว่ากว่ายี่สิบห้าปีลงมาเปรียบเหมือนรูปภาพที่นายช่างพึงจะร่างขึ้น
 ยังไม่ไควาคีให้เรียบร้อย (ฮาโลห์ หน้า 41)

เปรียบเทียบกับดอกไม้

- ธรรมดาผู้ที่ปลูกดอกไม้งาม ๆ ไว้ เขาไม่ต้องการให้แมลงภูมาตอมของเขามวย ๆ,
 เพราะอาจจะเอาหนอนมาปลอยไว้ให้ดอกไม้ของเขาโรยไป (หนังสือ หน้า 26)

เปรียบเทียบกับชนบท

- การไปอยู่ยุโรปเสียนาน ๆ ก็คล้ายไปอยู่บ้านนอกเหมือนกัน . เดินไม่ใคร่ที่สงสัย
(แถกแถก หน้า 11)

เปรียบเทียบกับเป้า

- คิดมันไม่อยากจะอยู่เป็นเป้าให้คุงเงินลงปิ่นเลน . (ขนมสมกับน้ำยา หน้า 5)

เปรียบเทียบกับแมค

- เกียงกันจอกแจกราวกับแมคในศาลาค (ฉวยอำนาจ หน้า 229)

เปรียบเทียบกับเรือ

- พระราโชบาย^๑ และพระคำริของพระเจ้าแผ่นดินเปรียบเหมือนเรือน้อยอันปล่อยให้ลอยไป
ในน้ำน้ำที่เต็มไปด้วยหินโสโครก จึงคิดเสียบ้าง บุกสลายเสียบ้าง อับปางเสียบ้าง
ไม่ใคร่ตลอดรอดฝั่ง . (ฉวยอำนาจ หน้า 235)

เปรียบเทียบกับผ้า

- ผู้หญิงอย่างเจนหลอนเหมือนผ้าที่เปื้อนเสียหลายซั่มหลายซอนเต็มที กองโสโครกซึมซาบ
เข้าไปในเนื้อผ้าเสียแล้ว . อยากรู้ก็ลอกไมขาว ลอกไมขาวได้ . (ลอกไมขาว หน้า
39 - 40)

เปรียบเทียบกับฟุตบอล

- ถ้าม [กระตุ๋ฝ่าย] ไปอย่างลูกฟุตบอลเห็นจะได้ . (ไม้โกรธ หน้า 23)

เปรียบเทียบกับหลม

- ก็คุณพระเองนะ จะไม่พยายามถอนตัวจากหลม^๑ บ้างหรือ . (หมายน้ำบอหน้า หน้า 61)

^๑ หลมในที่นี้หมายถึงการรับซองจากบริษัทมาขายแล้วถูกทวงเงิน.

เปรียบเทียบตัวกับเจ้าของบ้าน

- จัดเห็นว่าฉันเหมือนพวกเจ้าของบ้านที่ถูกโจรมาปล้น การที่ฉันจะต่อสู้โจรที่เข้ามาในบ้าน
ฉันไม่รู้สู้ก็เป็นความผิดอันใด (หัวใจนักรบ หน้า 64)

จากรายละเอียดเรื่องจำนวนเปรียบเทียบข้างต้น จะเห็นได้ว่ามีทั้งจำนวนเปรียบเทียบ
ที่ใจกล้าแสดงความเปรียบเทียบอยู่ในประโยคอย่างชัดเจน กับ จำนวนเปรียบเทียบที่ไม่ใจกล้าแสดง
ความเปรียบเทียบโดยตรง แต่การเปรียบเทียบทั้งสองลักษณะต่างก็ให้ความชัดเจนยิ่งขึ้น สิ่งที่
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงนิยามไว้เพื่อการเปรียบเทียบ เรียงตามจำนวนมาก
น้อยก็มีปรากฏในบทพระราชนิพนธ์ มีดังต่อไปนี้ คือ

สัตว์	24	แห่ง	
ยักษ์	5	แห่ง	
เครื่องพันธนาการ	สิ่งผูกมัด	5	แห่ง
ศาสนา	เครื่องราง	3	"
ส่วนต่าง ๆ	ของร่างกาย	3	"
ปลาและเครื่องใช้	ในการจับปลา	3	"
ทาง		3	"
กำแพง	รั้ว ป้อม	2	"
อาวุธ		2	"
ธง		2	"
การศึกษา		2	"
คนประเภทต่าง ๆ		2	"
การเกิด-การตาย-ชีวิต		2	"
สิ่งที่มีค่า		2	"
ดวงอาทิตย์	ดวงดาว	2	"
เทพเจ้า	นางฟ้า	2	"
พืช		2	"

เชื้อโรค - ความเจ็บป่วย	1	แห่ง
ภูตผี	1	"
นรก	1	"
ตัวละครในนิทาน	1	"
ชนต่างชาติ	1	"
รูปภาพ	1	"
ดอกไม้	1	"
ชนบท	1	"
เป้า	1	"
แมคา	1	"
เรือ	1	"
ผ้า	1	"
ฟุตบอล	1	"
หลอม	1	"
เจ้าของบ้าน	1	"

จำนวนเปรียบเทียบในพระราชนิพนธ์บทละครพูด 21 เรื่อง มีรวมทั้งสิ้น 81 แห่ง และสิ่งที่พระองค์ทรงใจในการ เปรียบเทียบมีรวมทั้งสิ้น 32 ประเภท

จำนวนภาษาที่แตกต่างจากภาษาปัจจุบัน

จำนวนภาษาในพระราชนิพนธ์บทละครพูดของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่แตกต่างจากที่ใช้พูดกันในปัจจุบันมีพอสมควร ผู้เขียนได้พิจารณาเฉพาะจำนวนภาษาที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด และแยกเป็นประเภทตามชนิดของคำหรือสำนวนนั้น ๆ ดังรายละเอียด

ต่อไปนี้เป็น 1

คำนาม

<u>คำหรือสำนวนในพระราชนิพนธ์ละครพูด</u>	<u>คำหรือสำนวนในปัจจุบัน</u>
เครื่องสโมสร (กลแตก หน้า 3, โพงพาง หน้า 12, <u>ผู้ร้าย</u> <u>แฉ่ง</u> หน้า 43)	ชุกคราศีสโมสร
ทรัพย์สินศาสตร์ (กลแตก หน้า 5)	เศรษฐศาสตร์
ไม่เห็นอกหนูคารา (กลแตก หน้า 16)	ไม่เห็นใจหนูคารา
การ	เรื่อง
<u>การมัน</u> <u>ลวง</u> <u>เลย</u> (กลแตก หน้า 49)	<u>เรื่องมัน</u> <u>ลวง</u> <u>เลย</u>
<u>การ</u> <u>อย่าง</u> <u>นี้</u> <u>ก็</u> <u>ต้อง</u> <u>ช่วย</u> <u>กัน</u> (จัดการรับเสด็จ หน้า 36)	<u>เรื่อง</u> <u>อย่าง</u> <u>นี้</u> <u>ก็</u> <u>ต้อง</u> <u>ช่วย</u> <u>กัน</u>
<u>การ</u> <u>ก็</u> <u>ไต่</u> <u>ลวง</u> <u>เลย</u> <u>ไป</u> <u>แล้ว</u> (โพงพาง หน้า 20)	<u>เรื่อง</u> <u>ก็</u> <u>ไต่</u> <u>ลวง</u> <u>เลย</u> <u>ไป</u> <u>แล้ว</u>
<u>การ</u> <u>ที่</u> <u>เป็น</u> <u>มา</u> <u>แล้ว</u> (พอกไม้ขาว หน้า 5)	<u>เรื่อง</u> <u>ที่</u> <u>เป็น</u> <u>มา</u> <u>แล้ว</u>
กรุงสยาม (กลแตก หน้า 66, <u>เสียด</u> <u>ละ</u> หน้า 13)	เมืองไทย
มิตร (กลแตก หน้า 66)	เพื่อน
น้ำใสใจคอ (กลแตก หน้า 71)	นิสัยใจคอ น้ำใสใจจริง
ผมหัวเราะอะไรอื่น (แกแค้น หน้า 7)	ผมหัวเราะเรื่องอื่น
นายผู้หญิง (แกแค้น หน้า 24)	กุกผู้หญิง
คนสมองใหม่ สมองเก่า (แกแค้น หน้า 29, <u>มหา</u> <u>ตมะ</u> หน้า 57, <u>หัว</u> <u>ใจ</u> <u>นัก</u> <u>รบ</u> หน้า 33)	คนหัวใหม่ หัวเก่า

1 ในการเรียบเรียงถ้อยคำสำนวนที่แตกต่างจากปัจจุบัน ผู้เขียนได้ระบุแหล่งที่มาของคำหรือสำนวนที่พบเป็นครั้งแรกไว้ในเครื่องหมายขลิขิตท้ายถ้อยคำหรือสำนวนนั้น ๆ ส่วนหนังสือที่ใช้ในการศึกษาปรากฏอยู่ในบรรณานุกรม.

คำหรือสำนวนในพระราชนิพนธ์ละครพูด

เมธิดี¹ (แกแค้น หน้า 48)

ห้องแถวอันหนึ่ง (ความดีมีไชย หน้า 6)

ขอความออกหนุนของคุณ (ความดีมีไชย หน้า 8)

มคถอหมอกความ (ความดีมีไชย หน้า 12)

เจ้าภานี (ความดีมีไชย หน้า 15)

นายอากร (โพงพาง หน้า 20)

คนมณฑล (ความดีมีไชย หน้า 43)

พนักงานพระธรรมบุญ (ความดีมีไชย หน้า 73)

มีวิชาการรอบข้าง (จัดการรับเสด็จ หน้า 19)

ห้องประหม (จัดการรับเสด็จ หน้า 21)

สาตราวุธ (จัดการรับเสด็จ หน้า 44)

บางกอก (จัดการรับเสด็จ หน้า 45)

เกินสาวตีน ("เจ้าข้า, สรวัด!" หน้า 10)

ปีตีน ("เจ้าข้า, สรวัด!" หน้า 26)

ศิลา (น้อย อินทเสน หน้า 147)

คำหรือสำนวนในปัจจุบัน

เม็ด

ห้องแถวหองหนึ่ง

ขอความชวยหือลือจากคุณ

เจ้ากอยหมอกความ

สรรพากร

กนมานนอก คนคางจังหวัค

อัยการ นายทหารพระ-
ชรรมนุญ

มีวิชารอบคว

หองบรรทม

อาวุธ

กรงเทพ ๖

เกินสาวเท้า

ปีเท้า

หิน - ศิลาใ้แต่้ในภาษา
ชียน

¹ คำลักษณะนามของยา.

คำหรือสำนวนในพระราชนิพนธ์พระสุพรรณภูมิ

กัจจะลักษณะ (น้อย อินทเสน หน้า 148)
 บ่าว (น้อย อินทเสน หน้า 152)
 แม่เรือน (บวงมาร หน้า 15)
 อารั้วะ ทางอื่น ๆ (บวงมาร หน้า 41)
 การพิเศษ (บวงมาร หน้า 117)
 การทางในบ้านนี้ (บวงมาร หน้า 118)
 ซองเพ็ชร (บวงมาร หน้า 191, บรรยายแฉ่ง หน้า 23,
หมายนำบอหนา หน้า 57, หาโล่ห์ หน้า 133)
 กรมเด็กชา (บรรยายแฉ่ง หน้า 8)
 กิจนอกหน้าที่ (บรรยายแฉ่ง หน้า 28)
 บัญชี (บรรยายแฉ่ง หน้า 67)
 กิจส่วนตัวอันหนึ่ง (โพงพาง หน้า 16)
 เป็นคำเท็จทั้งสิ้น (โพงพาง หน้า 24)
 นายหมาตา (มหาคมะ หน้า 82)
 หมาตา (หมื่นประมาทศาล หน้า 10)
 ชาวบางกอก (มหาคมะ หน้า 115)
 อำแดงสาย (ไม้โกรธ หน้า 14)
 เครื่องสายฝรั่ง (เสียดสะ หน้า 1)
 ศึกไฟ (เสียดสะ หน้า 7, หาโล่ห์ หน้า 116)
 โภคสมบัติ (เสียดสะ หน้า 19)

คำหรือสำนวนในปัจจุบัน

กัจจะลักษณะ
 คนใจ
 แม่บ้าน
 อารั้วอื่น ๆ
 เรื่องพิเศษ
 เรื่องทางบ้าน
 เครื่องเพชร
 กองมหาดเล็ก
 เรื่องนอกหน้าที่
 บัญชี
 กิจส่วนตัวเรื่องหนึ่ง
 ไม่เป็นความจริงทั้งนั้น
 ตำรวจ
 ชาวกรุง
 นางสาวสาย
 คนตรีสากล
 ไม้ศึกไฟ
 ทรัพย์สินสมบัติ

<u>คำหรือสำนวนในพระราชนิพนธ์พระสุพรรณบัฏ</u>	<u>คำหรือสำนวนในปัจจุบัน</u>
ณมีกิจที่จะต้องพูด (<u>เสียดสี</u> หน้า 31)	ณมีเรื่องที่จะต้องพูด
เกือก ถูงตีน (<u>หมายนำบอหน้า</u> หน้า 42)	รองเท้า ถูงเท้า
กรวหน้าคว่ากะลา (<u>หมายนำบอหน้า</u> หน้า 113)	กรวหน้าคว่าขัน
ทะเลการ (<u>หมิ่นประมาทศาล</u> หน้า 9)	คุกคาม
เง่หมิ่ง (<u>หมิ่นประมาทศาล</u> หน้า 15)	บัลลังก์
ประแจมือ (<u>หมิ่นประมาทศาล</u> หน้า 17)	กุญแจมือ
ศาลพระราชอาญา (<u>หมิ่นประมาทศาล</u> หน้า 36)	ศาลอาญา
ศาลมณฑล (<u>หมิ่นประมาทศาล</u> หน้า 36)	ศาลจังหวัด
อาญาจักร (<u>จัดการรับเสด็จ</u> หน้า 40)	อาญาแผ่นดิน

อนึ่ง ในประเภทคำถาม มีคำต่างประเทศที่ไขทับศัพท์ตามเสียงคนไทย และคำที่ไม่มีที่ไขในปัจจุบันแล้ว ดังต่อไปนี้ คือ

คำที่ไขทับศัพท์ตามเสียงคนไทย

- อีวะนิงเครสส์ (กลแตก หน้า 3, โพงพาง หน้า 12, บรรยายแสดง หน้า 43)
ปัจจุบันใช้ สุคราตรี
- เสื่อเครสซิงเกาน์ (กลแตก หน้า 61) ปัจจุบันใช้ เสื่อกลม
- เอ็กสะเค็น (จัดการรับเสด็จ หน้า 3) ปัจจุบันใช้ เอ็กสิเค็น

คำที่ไม่มีที่ไขในปัจจุบันแล้ว

- กองตระเวร (แก้แค้น หน้า 47)
- สารวิคแขวง (บรรยายแสดง หน้า 44)

- พลดระเวณ (บรรยายแสดง หน้า 50)
- จานายยาม (บรรยายแสดง) หน้า 51)
- นายคาบ (เสียดละ หน้า 42)
- กระจวงนครบาล (หมิ่นประมาทศาล หน้า 50)

จะสังเกตได้ว่าคำที่ไม่มีที่ใช้ในปัจจุบันเป็นศัพท์เฉพาะในราชการ เมื่อระบบราชการในปัจจุบันต่างกับในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวย่อมไม่สามารถนำศัพท์เฉพาะในราชการในรัชสมัยของพระองค์มาใช้กับระบบราชการในปัจจุบันได้

คำสรรพนาม

คำหรือสำนวนที่ใช้ในพระราชนิพนธ์แต่ละครพุด

คำหรือสำนวนในปัจจุบัน

ฉัน¹ (จัดการรับเสด็จ หน้า 41)

หนู ลูก

คำกริยา

ตกระก (ความดีมีไชย หน้า 19, โพงพาง หน้า 29)

ตกรก (น้อย อินทเสน หน้า 97, หมิ่นประมาทศาล หน้า 11, เห็นแก่ลูก หน้า 41)

} ตกรก

ทำผิดกิจร้าย (ความดีมีไชย หน้า 89)

ทำผิดคิดร้าย

สั้นกว่าเป็นนิ้วหนึ่ง (ความดีมีไชย หน้า 96)

สั้นกว่านิ้วหนึ่ง

¹ ลูกพุดกับพอ.

คำหรือสำนวนในพระราชนิพนธ์บทละครพูด

อุสาห์ (ความดีมีไชย หน้า 110)

รู้สึกความชรา (จัดการรับเสด็จ หน้า 7)

คุกอยลงแผนยุโรปหนอย (จัดการรับเสด็จ หน้า 22)

ชอกเสื่อ (จัดการรับเสด็จ หน้า 24)

หมาย

ฉันหมายว่าฉันจะเข้าไปเสียอีก (ฉายอำนาจ หน้า 188)

หมายว่าไปเสียแล้ว (มหาตมะ หน้า 4)

ฉันหมายว่าลุงจะพูดเล่นเพื่อล่อฉัน (มหาตมะ หน้า 90)

คิดหมายว่าจะไปคุยอยู่กับแมสาว ๆ (เสียสละ หน้า 32)

หมายว่าไปสนามม้าแล้ว (หนังสือ หน้า 18)

หวังใจว่า (ฉายอำนาจ หน้า 189, บวงมาร หน้า 117)

จะเป็นประโยชน์อะไร (ฉายอำนาจ หน้า 189)

เหนียวใจไว้ดีกว่า (ฉายอำนาจ หน้า 230)

สำแคง (เห็นแก่ลูก หน้า 23)

ทรงสำแคง (ฉายอำนาจ หน้า 231)

สำแคงกิริยา (หาโล่ห์ หน้า 6)

อนุสาสน์ (น้อย อินทเสน หน้า 62)

พิมพ์รูป (น้อย อินทเสน หน้า 146)

คำหรือสำนวนในปัจจุบัน

อุสาห์

รู้ตัวว่าแก่

คุกอยเป็นแบบฝรั่งหนอย

ชอกเสื่อ

คิด

ฉันคิตว่าฉันจะเข้าไปเสียอีก

คิตว่าไปเสียแล้ว

ฉันคิตว่าลุงจะพูดเล่นเพื่อล่อฉัน

คิฉันคิตว่าจะไปคุยอยู่กับแมสาว ๆ

คิตว่าไปสนามม้าแล้ว

หวังว่า

จะไประโยชน์อะไร

ย้วยังใจไว้ดีกว่า

สแคง

ทรงสแคง

สแคงกิริยา

สังสอน

อัตรูป

<u>คำหรือสำนวนในพระราชนิพนธ์บทละครพูด</u>	<u>คำหรือสำนวนในปัจจุบัน</u>
สินพุด (<u>บวงมาร</u> หน้า 28)	ไม่มีอะไรจะพูด
ชานะ (<u>บวงมาร</u> หน้า 30, <u>หมายนำบอหน้า</u> หน้า 122)	ชนะ
กางร่ม (<u>บวงมาร</u> หน้า 51)	คัดสินใจ
เก็ก	ไล่ เขี่ย
เห็นจะเตรียมพาดหาเหตุ <u>เก็ก</u> เราเป็นแน่(<u>บวงมาร</u> หน้า 91)	เห็นจะเตรียมหาเหตุ <u>ไล่</u>
ถูก <u>เก็ก</u> ออกจากออฟฟิศ (<u>หมายนำบอหน้า</u> หน้า 16)	ถูก <u>เขี่ย</u> ออกจากออฟฟิศ
ต้องขอเอาสัญญาเสียก่อน (<u>บวงมาร</u> หน้า 110)	ต้องสัญญาเสียก่อน
เอาความในบ้านไป <u>เทียว</u> ตีแฉกกลางตลาด (<u>บวงมาร</u> หน้า 119)	สาวไล่ <u>ให้</u> กากิน
ประจน (<u>บวงมาร</u> หน้า 243)	ตงู
กราบ <u>ผ้า</u> เท้า (<u>บวงมาร</u> หน้า 256)	กราบ <u>เท้า</u>
พูดละไม <u>เหลียว</u> หลังเลย (<u>บรรยายแฉก</u> หน้า 40)	พูดละไม <u>กู่</u> ตัวเองบ้างเลย
กาล <u>โทษะ</u> (<u>โพงทาง</u> หน้า 18, <u>มหาตมะ</u> หน้า 79)	เก็ก <u>โทษะ</u>
ขอ <u>รับ</u> ประทานโทษ (<u>โพงทาง</u> หน้า 15, <u>เสียบสละ</u> หน้า 1)	ขอ <u>รับ</u> ประทานโทษ
ฉับ <u>หมาย</u> คือ <u>ต่อ</u> หลอน (<u>ชอกไม้ขาว</u> หน้า 5, <u>เห็นแก่ลูก</u> หน้า 6)	ฉับ <u>หวัง</u> คือ <u>ต่อ</u> หลอน
แพะ <u>โลม</u> (<u>ชอกไม้ขาว</u> หน้า 5)	แพะ <u>โลม</u>
ลาก <u>ลู</u> กั้ง (<u>มหาตมะ</u> หน้า 6)	<u>ลู</u> กั้ง
มัน <u>ไล่</u> (<u>มหาตมะ</u> หน้า 14)	มัน <u>ไล่</u>
ตั้ง <u>ปิ้ง</u> (<u>มหาตมะ</u> หน้า 91)	<u>ปิ้ง</u>
ชัค <u>เซท</u> เนจร (<u>มหาตมะ</u> หน้า 148)	ชัค <u>เซท</u> เนจร

คำหรือสำนวนในพระราชนิพนธ์พระสุพรรณบัฏ

แม่สายจึงกวักอ้ายโพล่งไปไกล ๆ (ไมโครซ หน้า 10)

มีโต๊ะเล็ก ๆ และเก้าอี้ตั้งเป็นหย่อม ๆ บังพุ่มไม้บัง,
แจรง ๆ บ้าง (เสียดสะ หน้า 1)

รอ ๆ เเว็ด ๆ (เสียดสะ หน้า 21)

รอเว็ด (หัวใจนักรบ หน้า 83)

กีดทางเขาเคิน (เสียดสะ หน้า 112)

เอิบเอื่อม (เสียดสะ หน้า 70)

รูปนางพญาบาลที่ถ่ายไว้แล้ว (เสียดสะ หน้า 112)

ผู้ฉายรูป¹ (จัดการรับเสด็จ หน้า 25)

ที่กันช่วยอุดหนุนให้แก่มิมีโอกาสได้พบปะกับน้องน้อย
(หนังสือ หน้า 51)

คิมให้พร (หมายนำบ่อน้ำ หน้า 14)

ท่านผู้ว่าราชการเมืองมีบัญชาให้มาเกาะกุ่มตัวนายสวิง
(หัวใจนักรบ หน้า 28)

ขอเคินสารมาควย (หาโล่ห์ หน้า 30)

ขึ้นเคียงเคียงหมอน (หาโล่ห์ หน้า 85)

มิเชื่อ (หาโล่ห์ หน้า 101)

คำหรือสำนวนในปัจจุบัน

แม่สายจึงกวักมือเรียกอ้าย-
โพล่งไปไกล ๆ

มีโต๊ะเล็ก ๆ และเก้าอี้ตั้ง
เป็นหย่อม ๆ พุ่มไม้บังบัง,
แจรง ๆ บ้าง

ร้ง ๆ รอ ๆ

รอร้ง

ขวางทางเคิน

อาจเอื่อม

รูปนางพญาบาลที่ถ่ายไว้แล้ว
ผู้ฉายรูป

ที่กันช่วยสนับสนุนให้แก่มิ
โอกาสพบกับน้องน้อย

กิมอวยพร

ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดคิม

บัญชาให้มาเกาะกุ่มตัวนายสวิง

ขอโดยสารมาควย

ร่วมเรียงเคียงหมอน

ไม่เชื่อ

¹ ปัจจุบันฉาย เป็นคำราชาศัพท์.

<u>คำหรือสำนวนในพระราชนิพนธ์หละครพูด</u>	<u>คำหรือสำนวนในปัจจุบัน</u>
ไม้ไธสี ^๑ ไช ^๒ การ (หา ^๓ โล ^๔ ห์ หน้า 104)	ไม้ ^๑ ไธ ^๒ ง ^๓ ไช ^๔ การ
สม ^๑ เศ ^๒ ระ ^๓ ห ^๔ (หา ^๕ โล ^๖ ห์ หน้า 149)	สง ^๑ เศ ^๒ ระ ^๓ ห ^๔
ไป ^๑ เป็น ^๒ โ ^๓ ษ (เห็น ^๔ แก ^๕ ล ^๖ ก หน้า 10)	ไป ^๑ ค ^๒ อง ^๓ โ ^๔ ษ
ระ ^๑ ห ^๒ าย ^๓ น้ำ (เห็น ^๔ แก ^๕ ล ^๖ ก หน้า 17)	กระ ^๑ ห ^๒ าย ^๓ น้ำ
<u>คำวิเศษณ์</u> (คุณ ^๑ ศัพท์ หรือ กริยา ^๒ วิ ^๓ เศษ ^๔ ณ์)	
เจ็ ^๑ ค ^๒ นา ^๓ พิ ^๔ กา ^๕ ก ^๖ ิ่ง (กล ^๗ แตก หน้า 1)	เจ็ ^๑ ค ^๒ นา ^๓ พิ ^๔ กา ^๕ ค ^๖ ริง โมง ^๗ ค ^๘ ริง
เห็ ^๑ ย ^๒ ว ^๓ ร ^๔ อ [ผู้ ^๕ หญิง] (กล ^๖ แตก หน้า 37, เส็ ^๗ ย ^๘ ส ^๙ ละ หน้า 14 หนั ^{๑๐} ง ^{๑๑} เส็ ^{๑๒} อ หน้า 2)	เห็ ^๑ ย ^๒ ว ^๓ ค ^๔ ล ^๕ อ
ค ^๑ อ ^๒ ก (แก ^๓ ก ^๔ น หน้า 7)	ห ^๑ ร ^๒ อ ^๓
ค ^๑ อ ^๒ ย ^๓ โร ^๔ ป (แก ^๕ ก ^๖ น หน้า 9)	ห ^๑ ี ^๒ ว ^๓ น ^๔ อ ^๕ ก
สะ ^๑ พ ^๒ ร ^๓ าว (จั ^๔ ค ^๕ การ ^๖ ร ^๗ ับ ^๘ เส็ ^๙ ค ^{๑๐} จ ^{๑๑} หน้า 23)	สะ ^๑ พ ^๒ ร ^๓ ่า
พ ^๑ ย ^๒ า ^๓ ย ^๔ ม ^๕ มา ^๖ น ^๗ ัก ^๘ ก ^๙ ว ^{๑๐} า ^{๑๑} น ^{๑๒} ัก (ฉ ^{๑๓} ว ^{๑๔} ย ^{๑๕} อ ^{๑๖} ำ ^{๑๗} น ^{๑๘} า ^{๑๙} จ หน้า 235)	พ ^๑ ย ^๒ า ^๓ ย ^๔ ม ^๕ มา ^๖ น ^๗ ัก ^๘ ค ^๙ อ ^{๑๐} น ^{๑๑} ัก
ต ^๑ า ^๒ มี ^๓ ค ^๔ จ ^๕ ว ^๖ ต ^๗ า ^๘ บ ^๙ อ ^{๑๐} ด (น ^{๑๑} อ ^{๑๒} ย อิน ^{๑๓} ท ^{๑๔} เส ^{๑๕} น หน้า 83)	
โ ^๑ ค ^๒ ค ^๓ เห ^๔ ย ^๕ ว ๆ เ ^๖ น ^๗ เห ^๘ ย ^๙ ว (น ^{๑๐} อ ^{๑๑} ย อิน ^{๑๒} ท ^{๑๓} เส ^{๑๔} น หน้า 16)	โ ^๑ ค ^๒ ค ^๓ เห ^๔ ย ^๕ ง ๆ เ ^๖ น ^๗ เห ^๘ ย ^๙ ง ๆ
เห็ ^๑ ย ^๒ ว ^๓ ค ^๔ ะ ^๕ ห ^๖ ล ^๗ า ^๘ ต ^๙ า (บ ^{๑๐} ว ^{๑๑} ง ^{๑๒} ม ^{๑๓} า ^{๑๔} ร หน้า 96)	เห็ ^๑ ย ^๒ ว ^๓ ค ^๔ ะ ^๕ ล ^๖ อ ^๗ น ๆ
อ ^๑ จ ^๒ จ ^๓ าก (ผู้ ^๔ ร ^๕ าย ^๖ แ ^๗ ล ^๘ ง หน้า 3)	อ ^๑ จ ^๒ จ ^๓ าก
เก็ ^๑ น ^๒ ส ^๓ ม ^๔ ย ^๕ (ม ^๖ ห ^๗ า ^๘ ค ^๙ ม ^{๑๐} ะ หน้า 54, เส็ ^{๑๑} ย ^{๑๒} ส ^{๑๓} ละ หน้า 24)	ล ^๑ ำ ^๒ ส ^๓ ม ^๔ ย ^๕
ค ^๑ ร ^๒ ่า ^๓ เก ^๔ ร ^๕ อ (หนั ^๖ ง ^๗ เส็ ^๘ อ หน้า 16)	ค ^๑ ร ^๒ ่า ^๓ ค ^๔ รี
ม ^๑ ัน ^๒ ค ^๓ ง ^๔ ร ^๕ ับ ^๖ ค ^๗ ล ^๘ ะ (ท ^๙ มิ ^{๑๐} น ^{๑๑} ป ^{๑๒} ระ ^{๑๓} มา ^{๑๔} ท ^{๑๕} ส ^{๑๖} า ^{๑๗} ล หน้า 18)	ม ^๑ ัน ^๒ ค ^๓ ง ^๔ ร ^๕ ับ ^๖ ห ^๗ ร ^๘ อ ^๙ ก
เ ^๑ า ^๒ อ ^๓ ย ^๔ าง ^๕ ค ^๖ น ^๗ อ ^๘ ื่น ^๙ ค ^{๑๐} ะ ^{๑๑} ห ^{๑๒} ค ^{๑๓} ไป (ห ^{๑๔} ัว ^{๑๕} ไ ^{๑๖} จ ^{๑๗} น ^{๑๘} ัก ^{๑๙} ร ^{๒๐} บ หน้า 11)	เ ^๑ า ^๒ อ ^๓ ย ^๔ าง ^๕ ค ^๖ น ^๗ อ ^๘ ื่น ^๙ ค ^{๑๐} ะ ^{๑๑} ห ^{๑๒} ค ^{๑๓} ไป

คำหรือสำนวนในพระราชนิพนธ์ทละครพูด
ออกเคื่องแกที่เคี้ยว (ทาลอห์ หน้า 31)

คำบรรพท

ห้องแกวอ์หนึ่งใถนณบ้านหมอ (ความคีมี่ไชย หน้า 6)

ขอความอุคหนุนของคณ (ความคีมี่ไชย หน้า 8)

คำพังเพย

คำพังเพยที่ปรากฏใพระราชนิพนธ์ทละครพูด
อยูใเมืองกาหลวก็คองหลิวตาตาม (แกแค้น หน้า 30)

รำไมคี่โฆบปีพาหย์ (ความคีมี่ไชย หน้า 49)

น้ำออยไถลมค (หนังสือ หน้า 30)

ข้างตายหังคัวเอาใบบวบิตที่ไถนจะมิตคั (หมายนำบอหน้า
หน้า 41)

คำหรือสำนวนใปัจจุบัน
ออกเคื่องใหญ่ที่เคี้ยว

ห้องแกวอ์หนึ่งที่ถน
บ้านหมอ

ขอความช่วยเหลือจากคณ

คำพังเพยที่ใช้ใปัจจุบัน
เข้าเมืองกาหลวก็คองหลิว
ตาตาม

รำไมคี่โฆบปีโฆกลอง

น้ำคาสไถลมค

ข้างตายหังคัวเอาใบบว
บิตไมมิต

สำนวนที่คล้ายสำนวนภาษาต่างประเทศ

ประโยคบางประโยคใพระราชนิพนธ์ทละครพูดของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวคล้ายสำนวนภาษาอังกฤษ ผู้เขียนพิจารณาเข้ามาเป็นตัวอย่างเฉพาะประโยคที่มีสำนวนคล้ายภาษาอังกฤษ ดังต่อไปนี้ คือ¹

¹ ในการรวบรวมสำนวนที่คล้ายสำนวนภาษาต่างประเทศ ผู้เขียนระบุมแหล่งที่พบสำนวนที่คล้ายสำนวนภาษาต่างประเทศ ไว้ใเครื่องหมายนชลลิตท้ายสำนวนนั้น ๆ ส่วนเล่มหนังสือที่ใช้ปรากฏอยู่ในบรรณานุกรม

- คุณหลวงต้องการให้มีเหตุผลเพียงพอที่จะหย่ากับภรรยา โดยฝ่ายเราอยู่ในที่ถูกต้องหน้าโลกด้วย, ไซ้ไหมซอรั๊บ (กลแตก หน้า 30)
- ฉันไม่อยากจะให้มีมลทินมาพองพานที่หลอนแม่แต่นอย. (กลแตก หน้า 38)
- จะไปเกาะหัวกระโเคเรื้อนคุณเพื่อขู่จนกว่าชีวิตจะขาดไปจากร่างเกาเอนั้น (กลแตก หน้า 43)
- คราวนี้จะได้มวารงุมเป็นคู่อยู่ในที่ถูกต้องเต็มตัวทีเดียวละ (กลแตก หน้า 46)
- ถึงแม้เราทั้งสองจะต้องเสียโลกทั้งโลกดิฉันก็ยอมสละโลกไว้ ขอแค่ให้ได้อยู่ในวงความรักของคุณที่เท่านั้น (กลแตก หน้า 50)
- พี่พร้อมอยู่แล้วที่จะตั้งหน้าทนผลแห่งกิจการที่พี่เป็นคู่ก้อขึ้น (กลแตก หน้า 67)
- ผมก็ไม่ควรที่จะละเลยการไปเยี่ยมเยียนที่บ้านคุณ (แกแค้น หน้า 29)
- ขออนุญาตนั่งนะจ๊ะ ("เจ้าข้า, สรวัด!" หน้า 8)
- ผมมีความยินดีที่ได้ทราบว่า อาการของคุณค่อยทุเลาแล้ว ("เจ้าข้า, สรวัด!" หน้า 43)
- ถ้าเราไม่เกลียดกล่อมทหารไว้เป็นพวกเราบ้างละก็ อย่างไม่ ไร ๆ เรายังหวังผลสำเร็จในความคิดของเราไม่ได้ (ฉวยอำนาจ หน้า 202)
- เรามาประชุมกันในคืนนี้ เพื่อจะกระทำความตกลงกันในปัญหาอันหนึ่ง (ฉวยอำนาจ หน้า 213)
- นายพันโทมะเสีริโยควรได้รับความขอบใจของเราทั้งหลายในการที่ได้แสดงความเห็นโดยตรงไปตรงมา (ฉวยอำนาจ หน้า 22)
- คุณหมายความว่าผมจะยอมเป็นคนระยำสำหรับความพอใจของคุณพระเที๋ยวหรือ (โพงหาง หน้า 22)
- ทำไมผมจึงใด่ต้องมารับความหมิ่นประมาทเช่นนี้ในเรื่องของเจ้าคุณ (โพงหาง หน้า 34)
- เจ้าคุณจะไปรคตอบได้หรือไม่ได้ (เสียสละ หน้า 1)

- ถ้าขอความที่หลอนอยากทราบนั้นเป็นข้อที่อันควรจะตอบได้ ฉันทก็จะตอบให้เป็นที่พอใจ แต่ถาเป็นข้อที่เนื่องด้วยราชการละก็ - เออ - (เสียดสละ หน้า 1)
- ฉันทได้สังเกตเห็นแล้ว (เสียดสละ หน้า 2)
- ลูกมีความเสียใจอะไรอย่างหนึ่ง; แม่แต่เห็นโคในตาของลูก (เสียดสละ หน้า 38)
- คิดฉันมีความเสียใจที่เข้าใจผิดอย่างมากมาย (เสียดสละ หน้า 39)
- ฉันมีความเสียใจที่เห็นหลอนไม่สบายเช่นนี้ (เสียดสละ หน้า 69)
- ผมมีประกาศนียบัตรเป็นพยานแสดงความรู้ (เสียดสละ หน้า 42)
- ฉันทจึงได้พยายามที่จะปิดเครื่องกักขวางในทางความสุขของหลอนให้สูญสิ้นไป ... (เสียดสละ หน้า 69)
- เมื่อมีคูรักอยู่ข้างหนึ่ง, เพื่อนรักอยู่ข้างหนึ่งเช่นนี้, จะไม่ให้ฉันกล่าวหรือว่าฉันเป็นผู้ที่เคราะห์ดีที่สุดในโลก (เสียดสละ หน้า 135)
- ปากของหลอนจะมาปล่อยให้อิศรในที่นี้ไม่ได้ (มหาคมะ หน้า 22)
- ฉันทมีความเชื่อในตัวนายเรื่องมาก (มหาคมะ หน้า 146)
- ฉันทขอใจแก่ในการที่แก่ได้มาส่งแม่ละไม (มหาคมะ หน้า 151)
- ... จะให้ผมนิ่งคุดยอย่างไรได้ เมื่อเห็นคนอย่างเช่นอ้ายนายประเสริฐนั้นมาบังอาจพยายามหาความเลื่อมเสียมาสู่ภรรยาที่รักของผม (หนังสือ หน้า 9)
- ฉันทนั้นเมียผมไปกับใคร, ผมขอทราบ (หนังสือ หน้า 38)
- อ้ายปิ่นนะฉันทเชื่อว่าไวใจได้, แต่มันสำคัญที่คนผู้นั้นแหละ (หนังสือ หน้า 45)
- ผมไม่ได้เคยตั้งตัวเป็นคนที่ดีกว่าเพื่อนบ้านเลยที่เดียว (หมายนำหน้า หน้า 4)
- ผมมีความเสียใจที่สมองผมวันนี้ที่ขุ่นนอน (หมายนำหน้า หน้า 39)
- ถ้าปรากฏขึ้นว่านายทหารผู้นี้มีเมียแล้ว ก็จะเป็นอันลดราคาของเขาลงมาเพียงเท่าคุณ ในนัยตาของแม่มาลีจริงไหม (หมายนำหน้า หน้า 65)

- คอเสื้อยังมีส่วน (หัวใจนักรบ หน้า 1)
- ความตะขิดตะขวงของคุณพระในข้อนี้ เป็นเพราะคุณพระเป็นคนสมองเก่าเท่านั้น (หัวใจนักรบ หน้า 33)
- ฉันไม่มีใครจะอยากพูดต่อไปเลย แต่เห็นว่่าถึงอย่างไร ๆ ท่านทั้งสองก็คงจะต้องรู้เวลาหนึ่ง (หัวใจนักรบ หน้า 69)
- อ้ายคนนี้เป็นคนยิงลูกกัน ขอความยุติธรรม ต้องขอความยุติธรรม (หัวใจนักรบ หน้า 78)

นอกจากส่วนที่คล้ายภาษาอังกฤษดังตัวอย่างข้างต้นแล้ว ยังมีส่วนแบบบุคคลาธิษฐาน (Personification) เช่น

- นี้คุณจะปล่อยให้ความทุกข์ยากคุณไปถึงแค่ไหน (หมายนำบอหนา หน้า 39)

ทั้งยังมีส่วนที่มีความหมายที่ชาวอังกฤษเข้าใจได้ดี แต่ไม่ชินหูคนไทยที่ไม่เคยรับการศึกษาในต่างประเทศ เช่น

- คุณเป็นคนชนิดที่ฝรั่งเรียกว่านั่งซีร่ว (แกแค้น หน้า 39)

จากรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของบทสนทนาในพระราชนิพนธ์บทละครพูด รวมทั้งส่วนเปรียบเทียบ คำและส่วนที่แตกต่างจากภาษาปัจจุบัน และส่วนที่คล้ายส่วนภาษาต่างประเทศ ก็จะทำให้ทราบได้ว่า ลักษณะทั่วไปของบทสนทนาในพระราชนิพนธ์บทละครพูดของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น กระชับ รวดเร็ว เหมาะที่จะเป็นภาษาพูด เป็นธรรมชาติ ประโยคในตอนต้นฉากเรียกความสนใจจากผู้ชมการแสดงหรือผู้อ่านบทละครได้เป็นอย่างดี ทั้งพระองค์ยังทรงพิถีพิถันในการเลือกสรรถ้อยคำมาใช้ในบทสนทนาให้ถูกต้องตามลักษณะนิสัยฐานะและความรู้ของตัวละครแต่ละตัว ส่วนเปรียบเทียบในบทสนทนาทำให้ผู้ชมการแสดง หรือผู้อ่านบทละครเข้าใจความรู้สึกของตัวละคร หรือสภาพการต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น ส่วนคำและส่วนที่แตกต่างจากปัจจุบันและส่วนที่คล้ายส่วนภาษาต่างประเทศ ซึ่งทำให้ผู้ชมการแสดง หรือผู้อ่านบทละครในสมัยหลังรู้สึก "ซัดหู" อยู่บางนั้น

ก็เป็ประโยชน์ในการศึกษาว่าค่าและส่วนวนที่เราใ้กันอยู่ในสมัยนี้แตกต่างจากรั้สมัยของพระบาทสมเด็จพร ะมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมากน้อยเพียงใด ในกรณีที่มีข้อสงสัยว่าตามข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ปรากฏว่าพระบาทสมเด็จพร ะมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพยายามที่จะปลุกฝั่งและสนับสนุนความรักชาติ รักภาษาไทย แต่ใ้ในในพระราชนิพนธ์บทละครของพระองค์ จึงมีศัพท์ภาษาอังกฤษที่ใ้ทับศัพท์ปะปนอยู่บ้าง แต่เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าศัพท์ภาษาอังกฤษที่ใ้ทับศัพท์ปะปนอยู่ในพระราชนิพนธ์บทละครพูนนั้นมีเพียงส่วนน้อย และเป็นความจำเป็นที่จะต้องใช้บ้างในเมื่อคนที่มีความรู้ในสมัยของพระองค์นิยมเช่นนั้น หรือคำศัพท์บางคำก็ใ้คิดปากกันโดยทั่วไป เช่น ออฟฟิส จึงเป็นการเหมาะสมที่ตัวละครขอมมีลักษณะสมจริงและบทละครขอมสะท้อนภาพชีวิตจริงของคนแต่ละยุคแต่ละสมัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย